

תוכן עניינים

- א. בענין כה"ג שקידש קטנה ובגרה ואשתני.
- ב. בענין כה"ג שקידש בביאה ואח"כ נשאה.
- ג. בענין נבעלה שלא כדרכה, מהו לכה"ג.
- ד. בענין לר"א בפנוי ופנויה בממאנת.
- ה. בענין אין זנות לבהמה, ואי דינו כעריות.

דף נט.

כהן גדול שקידש את הקטנה ובגרה וכו' והוא אשה
בבתוליה יקח, מאי קיחה דקידושין בעינן או קיחה
דנישואין.. תניתוה אירס את האלמנה ונתמנה להיות כה"ג וכו' הא אשתני
גופה.

[א] ביאור החילוק בין קטנה שבגרה, לכהן הדיוט שאירס אלמנה שנעשה כהן גדול.

- א. הגמ' מחלק בין הציורים של השתנות בין אירוסין לנשואין, דכהן גדול שאירס קטנה ובגרה תחתיו אז היא נאסרת בנשואין כיון דאשתני גופה, משא"כ בכהן הדיוט שאירס אלמנה ונעשה כה"ג אז היא מותרת לו ד'לא אשתני גופה'.
- ב. בגדר של אשתני גופה יש מחלוקת איך לפרשו: [א] דבתוס' מוכח דצריך שינוי הגוף במציאות, דבזה שבוגרת נשתנה הגוף שלה על כן נאסרה בנשואין לכה"ג. ועפ"י נסתפקו במוכת עץ [שנשרה בתוליה] ובעולה, אי חשיב שינוי הגוף או לא וצדדו להוכיח משאר מקומות בשי"ס. [ב] אולם המל"מ (איסו"ב פי"ז הי"ז) פי' [לולי התוס'] דהכל תלוי היכן נולד החסרון, דאי ההשתנות היה 'בה' אז נשתנה דינה ונאסרה לכה"ג, אבל אי ההשתנות היה 'בו' אז לא נאסרה. וני"מ במוכת עץ ובעולה, דאפילו את"ל דלא נחשב שינוי ממשי בגופה מ"מ פשיטא דנאסרה דהרי החסרון מצדה ולא מצדו.
- ג. [ג] מצינו עוד גדר וביאור בעומק הדברים של לא אשתני גופה בחזו"א (אה"ע סי' י"ד סק"יה) ובשיעורי ר' דוד פוברסקי, דבאירס כשהיה כהן הדיוט הרי חל בהאירוסין דמותר לכנסה גם כשהיא אלמנה כיון דעדיין לא נעשה כה"ג, ואח"כ כשנעשה כה"ג הרי נגמר הקיחה בהיתר. משא"כ באירס קטנה כשהיה כהן גדול, הא כבר בשעת אירוסין היה מוזהר מליקח בוגרת וליכא היתר בשעת אירוסין לעשות נשואין לבוגרת, ואז לא יועיל הא דאירסה מקודם.
- ד. אמנם בתוס' כתבו דאירס קטנה, ונתמנה להיות כה"ג, ואח"כ בגרה, שתהא אסורה כיון דהיה שינוי הגוף אחר שכבר היה כהן גדול. ולהחזו"א הרי כיון דבשעת אירוסין היה כהן הדיוט וחל היתר גם על נשואי אלמנה ובוגרת א"כ יהא מותר בכה"ג, וכמו שהעיר בחזו"א עצמו, ודן אי תוס' מפורש דלא כדבריו. וע"ע בשיעורי ר' דוד פוברסקי, ובמשנת ר' אהרן (קידושין סי' ט"ו אות ז'), על דרך זה.

[ב] בענין כהן גדול שקידש בביאה, אי אסורה לו דהוי כאירס בתולה ונעשית בעולה בין אירוסין לנשואין.

- א. תוס' נסתפקו באירס בתולה ונעשית בעולה אי מקרי שינוי הגוף, והביאו ראיה מהגמ' קידושין (דף י.) דדנו במקדש בביאה מתי חל הקידושין האם תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה ולמאי נ"מ לכהן גדול שקידש בביאה, דאי סוף ביאה קונה אז היא בעולה בסוף הביאה ואסורה לו, אבל אי תחילת ביאה קונה אז מיד שבא עליה כבר נתקדשה לו.
- ב. והעירו תוס' הא גם אי תחילת ביאה קונה ולכן הותר ביאת הקידושין, מ"מ אחרי כן היא כבר בעולה, ונימא דהוי אירס בתולה ונעשית בעולה בין אירוסין לנשואין דאסור לכנסו כיון דאשתני גופה כמו בגרה תחת הכה"ג, ועל כרחק מוכח מזה דבעולה לא מקרי אשתני גופה, ואז כיון דאירסה כשהיא בתולה מותר לכנוסה.

- ג. אמנם הרמב"ן והרשב"א והריטב"א (בקידושין שם) דחו די"ל דמירי דכנסה לחופה בלא קידושין, ואח"כ כשבא עליה חלין הקידושין והנשואין בבת אחת, ולכן הקידושין והנשואין כאחת נעשו בבתולה.
- ד. המל"מ (הלי אישות פ"י ה"ב) הוכיח מהנך ראשונים לגבי חקירתו הידוע, האם מהני חופה לפני קידושין להחשיבה נשואה מיד כשקדשה. וכתב דחזינן דבחופה בלי קידושין אם אח"כ קידשה חל הכל בב"א, וע"כ דמהני, והשיג על המשאת בנימין שכתב דלא מהני חופה קודם הקידושין.
- ה. אולם השער המלך (חופת חתנים סי' ז') כתב דאין ראייה מהראשונים הנ"ל דחופה מהני קודם הקידושין, אלא הכוונה דבשעה שמקדשה בביאה הרי באותה שעה יש מסירה לחופה וחופה וקידושין באים כאחד [וגם בזה כנראה התוס' חולקין מדלא תי' כן], משא"כ היכא דבשעת הקידושין כבר ליתא לחופה בזה לכו"ע לא מהני. [ובעיקר דברי המל"מ באמת תמוה איך יתכן לעשות אישות ונשואין בפנויה כשעדיין לא נתקדשה, ובשיעורי ר' אליהו ברוך (קידושין שם) הביא מהגר"ח שמואלביץ דבאמת בקנין הנשואין מקודם אמרינן 'כלתה קנינך' דכבר כלתה החופה, ורק האישות כבר אפשר להתפיס בה מקודם, ולפי"ז צ"ל דאיסור דבעולה לכה"ג הוא בהאישות ושפיר אהני שנעשית מקודם. אולם ר' שמואל רוזבסקי אמר לו דאיפכא מסתברא דלא שייך שתחול אישות דנשואין על פנויה, ורק קניני הנשואין שייך מקודם בפנויה, ולפי"ז צ"ל להראשונים דע"י שקנה קניני נשואין מקודם הקידושין הרי זה מספיק להתירה לכה"ג].

במאי קא מיפלגי ר"מ סבר בתולה אפי' מקצת בתולים משמע בתוליה עד דאיכא כל הבתולים בבתוליה בכדרכה אין שלא כדרכה לא, ור"א ור"ש סברי...

[ג] ביאור פלוגתת תנאים בסוגיין.

- א. מבואר פלוגתא דתנאי בביאה שלא כדרכה אי נאסרה לכהן גדול. ולמ"ד דאסורה לכה"ג מבואר חידוש דאע"ג דבתוליה קיימין, דהא בביאה שלא כדרכה [דהיינו מאחוריה] ליכא השרת בתולים כלל ואעפ"כ נאסרה משום דאינה בתולה.
- ב. במשנה למלך (הלי איסוי"ב ה"יג) נסתפק בבתולה שנבעלה ביאה גמורה בלי השרת בתוליה כגון בהטייה [דאיתא בכתובות דשמואל אמר דיכול לבעול בלי דם כלל ע"י שטטה לצדדן] או בהעראה, האם היא מותרת לכהן גדול כיון דבתוליה קיימין, או היא אסורה משום דנבעלה לאחר.
- ג. והוכיח מסוגיין דמהא דשלא כדרכה אסורה בלי השרת בתולים, ה"ה כל שנבעלה נאסרה גם כשבתוליה קיימין.
- ד. אמנם צידד דהוי מחלוקת תנאים, דהא ר"מ כאן דמכשיר בשלא כדרכה א"כ גם בכדרכה באופן דלא השיר בתולים יתכן שתהיה מותרת, משא"כ לר"א ור"ש דאוסרין שלא כדרכה ה"ה דאוסרין גם בלי השרת בתולים.
- ה. ולפי"ז נכלל בפלוגתתם דבר יסודי מאד, האם קביעות שם בעולה לכהן גדול תלוי בהשרת דם בתולים או לא. והנה ר"מ ואידך תנאי נחלקו בשלא כדרכה ובבוגרת, דר"מ פוסל בוגרת ומכשיר שלא כדרכ"ד, ויל"ע אי שייכי להדדי.
- ו. ולהנ"ל י"ל דבי' הפלוגתות תלויין בהדדי, דר"מ דפוסל בוגרת אעיג דלא נבעלה היינו דס"ל דהכל תלוי בדם בתולים, וא"כ בוגרת נאסרת דכלו בתוליה, ושלא כדרכה מותרת כיון דנשאר בתוליה. ור"א ור"ש דמכשירין בבוגרת ע"כ הטעם דהכל תלוי בבעילה וכל שלא נבעלה הוי בתולה להיות מותרת לכה"ג, וא"כ בשלא כדרכה דנבעלה תהיה אסורה.
- ז. אמנם י"א [עיי' שער המלך הלי איסוי"ב שם] דכל הך הוכחה מביאה שלא כדרכה אינו ראייה, די' גזיה"כ להשוות ביאה שלא כדרכה כביאה כדרכה עם השרת בתולים, וזהו חלק של הגזיה"כ דמשכבי אשה, וא"כ יתכן דבעצם צריך השרת בתולים בכדרכה, ושלא כדרכה הוי ענין אחר לגמרי. וכן פי' הר"ן בדברי רש"י לגבי חיוב קנס, דאינו חייב אלא בהשיר בתוליה [ולכן פטור אהעראה], ומי"מ חייב בשלא כדרכה דזהו חיובא וחידושא דשלא כדרכה, ודו"ק [ובחוברת הארכנו בזה].

דף נט: אלא בממאנת.

ד] ביאור תי' הגמ' דרב איירי בממאנת.

- א. הגמ' הקשה דלר' אלעזר דשלא כדרכה נאסרה לכה"ג, הרי בלא"ה ע"י הביאה נעשית זונה ככל פנוי הבא על הפנויה דעשאה זונה לדעת ר' אלעזר, וא"כ למה אמר רב דנאסרה רק לכהן גדול, הא נאסרה גם לכהן הדיוט משום זונה.
- ב. ר' זירא תי' בממאנת, דנבעלה לבעלה שלא כדרכה, ומיאנה ונעשית פנויה למפרע ולא נעשית זונה כיון דהיה ע"י נשואין.
- ג. בחי' הרשב"א הקשה דהא אגן בדאורייתא אייריגן ונישואי קטנה דרבנן נינהו, אבל מדאורייתא אינן אלא כביאת פנוי הבא על הפנויה, ולר"א תהוי כזונה. ותירץ דהכא אסר רחמנא רק 'זונה', וכל שנבעלה בעילת נשואין אפילו דרבנן לאו בעילת זנות היא. ור"ל דכיון דהביאה היה לשם אישות ולא לשם זנות לכן לא נעשית זונה גם מה"ת.
- ד. אמנם הרשב"א הקשה לעיל (דף נט.) דיש להקשות על ר' אלעזר גופיה, מאחר דפנוי הבא על הפנויה עשאה זונה, א"כ כל ביאה שבעולם פוסלת לכהן גדול, דממ"נ אי היתה נשואה [דלא נעשית זונה] אז על כרחך דנעשית אלמנה או גרושה, ואי לא היתה נשואה אז נעשית זונה בכל ביאה שבעולם, וא"כ היכן משכחת לה איסור בעולה לכהן גדול בלי עוד ל"ת אחרת ונשאר בצ"ע. [ויש שהעירו דלהרשב"א דממאנת מהני להתירה מה"ת מיושב הקרא, אולם י"ל דאכתי אין לומר דע"ז נתכוון התורה].

ה] בענין אין זנות לבהמה.

- א. מבואר בגמ' דאין זנות לבהמה ונלמד מקרא דאתנן זונה ולא אתנן כלב. וכן בסוטה (דף כו.): אמרו דאשת איש שנבעלה לבהמה לא נאסרה לבעלה משום דאין זנות לבהמה. ונמצא דלא נעשית זונה לכהן ולא נאסרה לבעלה.
- ב. באג"מ (יו"ד ח"ב סי' קכ"ז ענף ו') כתב דכיון דאין זנות לבהמה לכן לא נחשב לגילוי עריות, ונ"מ דאם אונסין אותו לבא על הבהמה ליכא דין יהרוג ואל יעבור כיון דאינו גילוי עריות אלא כחילול שבת ושאר חיובי מיתה דיעבור ואל יהרוג.
- ג. ובבית שמואל (אה"ע סי' ו' סק"ז) כתב בשם מהר"ם לובלין דכמו שנבעלה לבהמה לא נאסרה לבעלה ה"ה הנבעלת לרוח [לשדים וכדו'] אינו זנות ולא נאסרה לבעלה. ובדף על דף (כאן) הביאו משו"ת מחנה חיים (תליתאי אה"ע סי' נ"ה) שהביא מעשה שאירע בימיו אודות אשת איש אשר נבעלה לשדים, ואנשים שהיו בשדה הצילוה מכף ידם, ונשאלה אם נאסרה לבעלה, והתיר עפ"י הבית שמואל, אולם הביא משו"ת ר' חיים כהן ראפורט (אה"ע סי' ח') שמצדד לאסור ע"ש טעמו.